

PROCES TRANSFORMACE A PROBLEMATIKA „DOMOVŠTĚNÍ“ V POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍCH

Helena Kalábová¹; Martin Korych²

Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická,
Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky,
Studentská 2, 461 17 Liberec 1, Česká Republika
e-mail: [1helena.kalabova@seznam.cz](mailto:helena.kalabova@seznam.cz); [2martin.korych@tul.cz](mailto:martin.korych@tul.cz)

Abstrakt

Příspěvek otevírá širší kontext problematiky nároku transformace v pomáhajících profesích, vysvětluje fenomén domova a jeho důležitost v životě člověka v souvislosti se separačními nároky v životních referentech s upozorněním na možná úskalí a přesahu habituální pastí a implementaci co možná nejbohatšího a originálního života.

Keywords

Transformation; Family; Family emotional field; Synchronization; Oscillation; Movement; Crisis; Original existence.

Úvod

Sociální služby a komplexně pedagogicko-psychologická péče jsou v posledních desetiletích nárokovány řadou proměn. Počátek lze vysledovat po roce 1989, což je spojeno i se vznikem nestátních neziskových organizací. Jejich vznik, přímo expanzivního charakteru, byl iniciován změnou legislativy, možností vlivu zahraničního vzoru, odbornou diskusí, ale též vládou.

K nejvýraznějším proměnám se řadí transformační proces v zařízeních, kde byly doposud poskytovány tradiční sociální služby ústavního typu.

Pojem transformace [1] je poměrně široký, nespecifický, nejednoznačně definovaný. Transformaci sociálních služeb můžeme dle Koncepce Ministerstva práce a sociálních věcí ČR [2] definovat jako souhrn procesů změny řízení, financování, vzdělávání, místa a formy poskytování služeb tak, aby výsledným stavem byla péče v běžných životních podmínkách. Jedná se tedy o přechod od institucionální péče ke službám komunitního typu.

Dle Jonové [3] je transformace ústavní péče prostředek, ne cíl. Samotným cílem je umožnit každému člověku žít svůj originální, jedinečný (proto také výraz jedinec) život ve smyslu existence (ex-sistence = vystupování v originalitě ve společnosti a ve světě v konkrétní vztahovosti k ostatním lidem, přírodě a věcem).

Velmi výstižně je situace člověka, žijícího v ústavní péči, vyjádřena Milanem Chábem [4]:

„...ústav neposkytuje nic jiného, než poskytuje okolní svět z veřejně dostupných zdrojů. Rozdíl je v tom, že to poskytuje ve světě uzavřeném, ústavním, z vlastních zdrojů“.

Výchova ve smyslu socializace, jako celoživotní proces, spočívá v paradoxu kontradikce. Na jedné straně se odehrává v prostoru napětí, které je dané jasným ohraničením a určitou tradicí (rodina jako emoční vzorec určitého vymezeného prostředí) a na straně druhé možnost svobody, naplňující se právě překračováním (exkursí) této hranice do okolního světa, který je však v nezajištěnosti s nárokem odpovědnosti.

Každá společnost, na vědomé i nevědomé rovině, vyznává určité hodnoty a vzorce jednání. Pokud by tak nebylo, došlo by zákonitě k znemožnění existence společenství a lidství vůbec. Na úrovni rodinného schematu podobné funguje v rámci emočního schématu rodiny, kde probíhá proces transgenerační, což je možno vnímat jako určitou formu tradice, do které je každý jedinec vržen (zrozen, vy-stoupen z prazákladu) bez možnosti výběru. Tradice však není neměnná, v průběhu transgeneračních procesů je proměňována, i když v jisté kontinuitě a návaznosti na předešlé generace. Rodina v tomto pojetí má své nezastupitelné významné funkce v životě jedince. Jednak uvádí při-rozeně (zrozené do rodiny) dítě do svého emočního prostředí jistoty ve smyslu budoucí možné určité iniciace. Zde je chráněno před chaosem a nárokem, který vládne v otevřenosti světa mimo rodinné území. Situaci první fáze socializace člověka je velmi dobré pochopit v kontextu a v souvislosti s prvním pohybem existence, filosoficky formulovaným Janem Patočkou jako pohyb akceptace – Domov a bezpečí. Úzce souvisí s druhým životním pohybem Patočkovým – nazývaným Práce a boj, a také možno vnímat i nárok třetího pohybu – Pravda, absolutno.

Následný text cílí do otevření otázek směřujících k porozumění nároku, kterému jsou vystaveni samotní aktéři transformace – míněno ve smyslu celé společnosti. Nejedná se tedy o izolovaný pohled na samotné uživatele, nebo jejich rodinné příslušníky či opatrovníky, nebo organizace či instituce péči poskytující a procesem transformace procházející.

Celou situaci nelze uchopit bez uvědomění si, že současná postmoderní společnost v založenosti vědeckotechnického myšlení s přesahem do sociálních věd, zápolí v každodennosti s technizací života, s fenoménem předobjednatelnosti. V péči o člověka vládne povel – „das Gestell“ a představa, že vše se dá technicky zařídit, naplánovat a následně i kontrolovat – „die Machenschaft“. Systém a jeho struktury fungují v kontextu kontroly, schémata a návody ale zpravidla nepřinášejí komfort pro člověka, majícího nejen své tělo jako předmětnou část své existence, ale také mysl – duši. Člověk, existující v horizontu bytí – v celku bez marga, je v nároku uskutečňovat svůj život, „pobyt tu“, je předurčen k překonávání překážek a k životu v nezajištěnosti.

1 Rodina jako výchozí území socializace člověka

Dítě, přicházející na svět, se ocitá ve dvojitěm nároku. Jednak svým zrozením se stává jedincem a separuje se od své matky (přeříznutí pupeční šňůry je jasným mezníkem), ale současně je nárokováno vstupem do určitého, konkrétního společenství, nazývané rodinou. I v případě, že ho po narození matka opustí, jeho rodinou se stává konkrétní zdravotní a dále sociální zařízení, kam je děťátko umístěno, než se pro něj najde (v optimálním případě) náhradní rodina s ambicí přirozeného prostředí. Tento „dvojitý“ separační nárok je uskutečňován v předznamenání dalších životních nároků separačních, mající vždy určitou podobu krize. V existenciální rovině se jedná o subjektivně ohrožující situace s velkým dynamickým nábojem. Dle Pelcové [5] je tento typ krize spojen s pocitem naléhavosti řešení, nejednoznačností variant, s jednáním pod tlakem. Sugeruje neodkladnost řešení, tedy určitý koncept zhuštěného času, neopakovatelnost situace, okamžik, který není možno propást [6].

Domov, v antickém pojetí polis, neznamená jen konkrétní místo bytování člověka. V původním významu „pelein“ znamená prodlévání, což není chápáno mocensky, ani politicky. K pochopení je třeba se navrátit k ontologickému významu. Dle Aristotela znamená polis veliký domov míněno v přesahu rodiny. Ještě starší je myšlenka Herakleita z Efesu, který chápe domov jako ohňový střed světa, ve kterém je člověk usebrán – ujednocen (legein), s možností prodlévání v tzv. čtveřině¹. Domov, takto pojatý, není tedy místem

¹ Možnost prodlévání člověka ve smyslu „areté“ mezi zemí (Gaia), nebem (Uranos) a celkem světa v samotném středu čtveřiny.

bydlení konkrétního člověka v konkrétním bytě, ale domov je pro člověka možnost prodlévání, domovštění, přirozování se a vztahování se k určité skupině lidí tam, kde je počátek, kde je bezpodmínečně přijat a kde je milován. Dle Hogenové [7] je domov pramenem toho být poprvé, a přesto stálým místem.

V žádném případě nejde o nahodilou atmosféru seskupených lidí, celý rodinný systém je v provázanosti emoční, síly emočního pole jsou sice neměřitelné a nekonkretizovatelné metodologicky, ale je možno je vnímat v reakcích a emočních projevech členů celého systému.

Během života v různých fázích svého vývoje člověk „naplňuje“ růstové úkoly. Místem uskutečňování je časoprostor žití. Neznamená to, že když se neuskuteční anebo jen částečně uskuteční růstový úkol v čase určeném, dochází k ustrnutí – zastavení. Komplikace nastane v dalším růstovém stádiu – fázi, dochází k „sumaci“ – nahromadění a tím je komplikována tzv. oscilace, což je přechod jednoho stádia do druhého.

Jednotlivé růstové fáze všech aktérů emočního schématu rodiny na sebe navazují a jsou v úzké propojenosti. Rodí-li se dítě na svět, rodičí žena se separuje do role matky a muž, který ženu oplodnil, do role otce, ať je či není přítomen. Rodička i dítě procházejí velkým nárokem, nejen somatické a psychické krize, který lze filosoficky přirovnat k situaci vězně v platonském komínu jeskyně. Dítě i budoucí matka jsou nárokováni odpovědností ve smyslu životního pohybu v komplexnosti – habituálně, společně však také celý emoční systém rodiny ve smyslu transgeneračním. Dítě svým zrozením rozhybe celou síť vztahovostí, samo se stává jedincem, rodičí žena matkou, rodiče prarodiči a vše v emočním schématu v ontologickém kontextu je znovu vytvářeno tak, jak je zmíněno v textu předešlém.

Změny, vždy přicházející jako konflikt stávajícího s naléhavostí nové situace, je možno vnímat jako růstový nárok a jeho naplněním dochází k životnímu pohybu v přirozenosti a udržuje se i optimální šíře možností.

Oscilací se rozumí základní lidský konflikt, bipolaritu mezi separací a individuací na jedné straně a opětovným spojením na straně druhé, což je možné jen formou vztahovosti.

Ne náhodou se v rodinné systemické terapii používá termín sociální děloha a placentace. Na somatické – orgánové rovině je děloha prostředím, kde dochází k vývoji plodu, je zde chráněn, vyživován – sycen kyslíkem i živinami, ale také díky stálosti prostředí je zajištěn zdárný vývoj až do samotného porodu, což je za optimálních podmínek okamžik možné separace do samostatnosti. Podobně tak sociální děloha a placenta jsou pro dítě zrozené v konkrétní rodině určitým „energetickým ontologickým orgánem“, díky němuž je uskutečňován životní komplexní pohyb bio-psycho-sociálně-spirituální. Dobře sycené a tzv. zasíťované emoční pole rodiny poskytuje příznivé prostředí k výchově dětí a vytváří otevřenost ke stabilitě a autentičnosti. Dítě, které vyrůstá v nedostatečné stabilitě, nebo naopak v prostředí velice vymezujícím, bez prožitku přijetí, lásky, akceptace, má cestu k vytvoření vlastní stability a tím naplnění síly k realizaci separačních nároků zatarasenou vývojovými nenaplněnostmi.

Ve fenomenologicky pojatém životním pohybu jako nároku žití ve smyslu od zrození k horizontu žití lze hovořit o prvním referentu Jana Patočky, nazvaným Rodina a zakotvení. Domov je pro člověka prvním referentem, referentem matky a otce, pevností, důvěrou, jistotou. Právě toto období je pro člověka velmi důležité, tvoří určitou „za-loženost“, možnost existence a právě vzpomínky na toto životní období zakládají možnost k transgeneračním přenosům (temporální provázanost minulosti, současnosti a budoucnosti). Dle Martina Heideggera jsou to ozvěny, přicházející sice z budoucnosti, ale založené v minulosti všemi

aktéry rodinného schématu. V prolnutosti všech tří časů je založena tzv. temporalita každého člověka.

Člověk, který je ve svém životě nárokován situací, která mu zapřičiňuje dlouhodobé nebo stálé omezení možnosti v životním pohybu v rovině habituální (celkové), ať již v rovině strukturálního či nestrukturálního tělesného schématu, je vystaven separačním procesům ve stejné míře, odvisle od prostředí, ve kterém probíhá jeho existence.

Přeneseno do roviny ústavního prostředí, i zde je modifikace domova s nárokem přijetí, akceptace, lásky a porozumění. Aktéry rodinného schématu jsou nejen rodiče, které vídá jen občas (anebo vůbec ne), ale, a to především, blízké osoby ve vztahovosti, které ústavní péči naplňují v každodennosti. Domov, takto modifikovaný, je v naplněnosti či nenaplněnosti nároku prvního Patočkova referentu, emoční prožitky ve smyslu počátku², mající charakter založenosti člověka. A právě počátky, spojené s domovem, jsou určující v emočním prožívání, a jsou i zdrojem čerpání energie ke zvládnutí separačních krizí s nárokem individualizace.

Nárok druhého životního referentu Jana Patočky [8] Práce a boj je spatřován v naplněnosti překonat zemskou přitažlivost při otřesech, které v krizi přicházejí. Prožívání krize a její překonání je zároveň nabídkou jinakosti a možností růstu. Dochází však k otřesení, vyřesení z jistot, což je mnohdy provázeno i zoufalstvím. Úkolem rodiny (v případě ústavní péče jsou všichni účastní na pečování o daného člověka) je naplnit první životní referent a tím připravit a otevřít dítěti možnost naplnit druhý životní referent.

Tento proces je však pozvolný, navazující a hlavně kooperující se všemi členy emočního systému tak, jak bylo popsáno výše. Dítě, zrozené do rodiny, se postupně adaptuje formou „exkursů“ na venkovní cizí, nezajištěný a nárokový svět (mateřská škola, ZŠ, studia a pobyt mimo domov), vrací se do rodiny k obnově sil a k načerpání pocitu bezpečí s tím, že v konkrétní čas, i přes výraznou krizi se svým blízkým okolím, opouští prostor primární rodiny a je otevřena možnost k založení nového, vlastního místa domovštění.

K této finální separační situaci nedospívá pouze jedinec, ale celý emoční systém, který se prostřednictvím oscilací na společný svět naladuje. V případě komplikací u jednoho člena rodinného schématu se celé přenáší v ontologické rovině emočního pole ke všem ostatním v transgeneraci. Tím je naplněna základní filosofická podstata transgenerační – „vina se vine“.

2 Socializace v prostředí ústavní péče

Výše představený fenomén domova se svým nezastupitelným významem pro socializaci člověka je nárokován i v prostředí ústavním. Jestliže rodina a domov představují výchozí území pro socializaci člověka, pak by si moderní společnost měla klást (a také klade) otázky, jak tuto socializaci a překonání krizí s ní spojených může člověk zvládat, je-li umístěn do ústavní péče.

První z dvojího nároku dítě fyziologicky překoná již při porodu, většinou za pomoci porodníka. Druhá část tohoto nároku však zůstává zpravidla v rukou profesionálů, kteří na začátku života o dítě pečují a zajišťují ústavní péči, čímž nahrazují rodinu. Z filosoficko-pedagogického hlediska se jedná o proces rození duše člověka do pravé lidské podoby s možností maximální rozvinutí širě svého originálního životního pohybu. Nutno poznamenat, že po celou dobu své existence. Hartl [9] přikládá rodině význam odpovědnosti a vzájemné

² Počátek – emoce s originalitou prožitku, jako podstatná minulost, navracející se opakovaně, vždy poprvé a naposledy současně.

pomoci. S přihlédnutím k tomuto tvrzení a výše uvedenému textu je nutné konstatovat, že u dětí v ústavní péči nemůže nikdo jiný než personál ústavu být dítěti oporou při překonání separačního nároku ve všech fázích jeho vývoje. Jsou to právě profesionálové, kteří přímo ovlivňují to, jestli člověku umožní bezproblémový vstup do druhého Patočkova životního pohybu – Práce a boje. Zároveň je zde velmi výrazná otázka zvládnutí krizí, se kterými je socializace vždy a neodmyslitelně spjata. Cimrmanová [10] hovoří o krizi jako o křižovatce, na níž je chodec v mezní životní situaci nucen změnit dosavadní směr, nalézt novou cestu a přijmout ztráty, které tím vznikají. Bolest ze ztrát a rozhodování je tišena nadějí, že zvolená cesta bude schůdná, snad i lepší. Pinc [11] k tomu ještě dodává, že lidé mají obecně nízkou míru přijetí složitosti života a dále dodává, že právě sociální opora může být ve vyrovnávání se s krizí pro člověka přínosná.

V souladu s Matouškem [12] je možno hovořit také o tom, že jedním z cílů ústavní péče je poskytnutí náhrady chybějícího domova. Slovo domov je ostatně obsaženo také v současném pojetí zákona o sociálních službách, z jehož dikce vyplývá, že bývalé „ústavy“ se nazývají „domovy“. Měly by tak představovat Herakleitův „ohněvý střed země“. S možností prodlévání, usebírání (od slova „legein“), v atmosféře důvěry a bezpečí. Jedině domov v tomto pojetí s sebou nese ono magické „počátkování“, které je tolik potřebné pro lidské bytí, budoucnost i minulost.

Ústavní péči je však vytýkáno, že není v otázce socializace lidí příliš úspěšná. Matoušek [12] dokonce v souvislosti s ústavní péčí hovoří o vysokém riziku sociálního vyloučení osob, kterým je tato péče poskytována. Ponecháme-li stranou ony tolikrát zmiňované a metodologicky popsané problémy, které za tímto nelichotivým faktem mohou stát a které jsou v pozadí fenoménu transformace pobytových služeb sociální péče, je třeba se zamyslet nad základní transgenerační filozofickou podstatou: „vína se vine“. Jestliže bylo výše konstatováno, že personál v pobytových sociálních a dalších službách vystupuje v životě člověka jako rodina a neúspěch jednoho člena tohoto schématu se přenáší na všechny členy společenství, nemůže být personál následně ovlivněn takovým neúspěchem například v podobě rozvoje syndromu vyhoření, nezájmu, neobornosti?

3 Význam ztížené oscilace a „domovštění“ v transformačním procesu

Jakkoliv je transformace pobytových služeb v České republice žádoucí, prospěšná a přínosná pro uživatele těchto služeb i celou společnost, je třeba při její realizaci neopomíjet také problematiku nahromadění nezvládnutých nebo nedostatečně zvládnutých separačních úkolů člověka. Jak již bylo v tomto textu uvedeno, sumace může představovat významnou překážku pro úspěšnost celého procesu, byť taková překážka vůbec nemusí být na první pohled patrná. Právě lidé, kteří dnes opouštějí brány pobytových služeb, často v dětství zažili péči v univerzalistickém stylu, která jim jednotlivé separační úkoly neumožňovala optimálně zvládnout. Ačkoliv minimálně v posledním desetiletí došlo v tomto ohledu k významnému posunu, následky je možné pozorovat ještě dnes – z praxe autorů tohoto článku je možné jmenovat například nepřijetí možnosti růstu uživatele a propuknutí významných obav, které vedou až k různě závažným poruchám přizpůsobení.

Vedle toho je nutné pozastavit se nad tím, co vlastně pro jedince znamená opustit svůj „domov“ a založit nový. Herakleitův ohněvý střed světa není jen pokoj, dům nebo známé vybavení ložnice. Je to mnohem víc. Je to také (ale nejen) možnost vztahovat se k někomu, kdo je v každodennosti. Také proto je přestěhování dle De Meusovy stupnice dvacátou nejnáročnější životní událost v životě člověka [13].

To vše klade na tvůrce transformačních plánů jednotlivých domovů i na personál těchto zařízení vysoké nároky. Dobrý transformační proces totiž myslí vedle technikálií i na duši

lidí, kteří jsou do něj zapojeni. V plném souladu s Pincem [11] si je třeba uvědomovat, že krize neodmyslitelně patří k životu člověka a v každé krizi můžeme vidět také příležitost k „lepšímu“ životu. Nesmíme však zapomínat na Patočkovy myšlenky založené na životním pohybu.

Závěr

Transformace pobytových sociálních služeb je široce nároklujícím a složitým procesem. Z pohledu uživatele služeb má ve své podstatě mnoho společného s ukončováním poskytování psycho-sociálně-pedagogické péče v různých typech zařízení, které mladí lidé opouštějí po dosažení plnoletosti nebo z rozhodnutí společensky uznané autority. Ve všech těchto případech jsou jasně patrné a zdokumentované příklady dobré praxe, ale také neúspěšné pokusy o začlenění člověka do nárokovosti okolního (běžného) světa. Podobné lze vysledovat i na úrovni rodinných schémat, i zde je náročnost dána samotnou potřebou jedince k separaci do možnosti samostatnosti, volnosti, ale také nezajištěnosti s nárokem odpovědnosti. V rovině transformačních procesů je situace složitější v nároku na obě strany – na jedince transformačním procesem procházejícím, a ve stejné míře i na poskytovatele služeb jako „rodiče“, vypravujících potomka do „světa“.

Text si nebere za cíl zpochybňovat transformační procesy, které jsou v České republice uplatňovány, právě naopak. Autory byl vytvořen za účelem vhledu v rovině filosoficko-sociální, s možností do celé problematiky vnést maximálně možný celek, a tím zefektivnit procesy a umožnit vyššímu počtu uživatelů žít přirozeně, stejně tak, jako jejich vrstevníci v běžném žití. Optikou filozofickou se autoři snaží klást otázky, které by tvůrcům transformačních plánů i pracovníkům pomáhajících profesí otevřely prostor k zamýšlení a k snažšímu porozumění i individuálním případům v komplikovanosti. Z tohoto důvodu si text nečiní nárok na poskytnutí návodu a už vůbec ne „instantního řešení“, neboť vždy je třeba přistupovat k člověku individuálně a vše rozvrhovat tzv. „na míru“, ve smyslu přirozenosti jeho krajiny lidství. Osobní historie každého člověka, stejně jako fáze jeho životního pohybu a zkušenost se zvládáním krize jsou jeho nedílnou součástí této přirozenosti, který se ve všech etapách transformace musí nutně projevit.

Personál sociálního zařízení je nezpochybnitelně v pozici rodiny, ke které se takový člověk vztahuje a i nadále vztahovat bude. Úspěchy i neúspěchy pak dopadají také na tento personál, ve filosofickém pojetí lze opět vnímat nárok „vinutí viny“. Výše zmíněné je dáno jako významný manažerský předpoklad pro řízení celého procesu, neboť vysoká míra neúspěchu uživatelů při přechodu do „běžného – otevřeného a volného“ života může mít významný dopad na podporu a zapojení jinak dobře motivovaného personálu. Toto vše se podílí a může zpětně vést k dalšímu snižování úspěšnosti a má vliv na celkové zhoršení samotného transformačního procesu a i náhledu na něj z řad odborné i laické veřejnosti.

Z „začarovaného“ kruhu vede jediná a nesnadná cesta. Přijetí odpovědnosti ze strany personálu, vytvoření bezpečného prostředí, které umožní překonání separačních krizí klienta a jeho následná angažovanost, pomoc a podpora při opouštění zařízení. Poté, s jasně stanoveným předpokladem naplnění dalších transformačních principů, je vysoká pravděpodobnost úspěšného přechodu uživatele z ústavního do „běžného“ života.

Literatura

- [1] VÁGNEROVÁ, M., 2004. *Psychologie pro pomáhající profese*. 3. vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-802-3.

- [2] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2007. *Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. [online]. [vid. 6. 6. 2016]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/3858/Koncepce_podpory.pdf
- [3] JOHNOVÁ, M. a J. STRNAD. Deinstitucionalizace a článek 19 Úmluvy o právech osob s postižením. *Sociální práce/Sociálna práca: odborná revue pro sociální práci*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2013, **13**(1), str. 7-8. ISSN 1213-6204.
- [4] CHÁB, M., 2004. *Svět bez ústavů*. 1. vydání. Praha: Quip-společnost pro změnu. ISBN 80-239-4772-9.
- [5] PELCOVÁ, N., 2004. *Filozofická a pedagogická antropologie*. 1. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0076-5.
- [6] ŠROBÁROVÁ, S., 2014. *Riešenie záťažových situácií, krizová intervencia a sociálna opora*. 1.vyd. Trenčín:SpoSo. ISBN 978-80-89533-12.1.
- [7] HOGENOVÁ, A., 2008. *Jak pečujeme o svou duši?* 1. vydání. Praha: PedF UK. ISBN 978-80-7290-3
- [8] PATOČKA, J., 1996. *Péče o duši I*. 1. vydání. Praha: Oikuméne. ISBN 80-86005-24-0
- [9] HARTL, P., 2011. *Stručný psychologický slovník*. 1. vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-803-1.
- [10] CIMRMANNOVÁ, T., 2013. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí*. 1. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2205-7.
- [11] PINC, Z., 2000. *Fragmenty k filozofii výchovy*. 1. vydání. Praha: Oikoymenh. ISBN 80-7298-004-1.
- [12] MATOUŠEK, O., a kol., 2003. *Slovník sociální práce*. 1. vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-579-0.
- [13] MUSIL, J. V., 1996. *Úvod do sociální psychologie*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-7067-647-7.
- [14] HEIDEGGER, M., 1996. *Básnický bydlí člověk*. 1. vydání. Praha: OIKOYMENH. ISBN 80-7298-165-X.
- [15] HOGENOVÁ, A., 2002. *Kvalita života a tělesnost*. 1. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-580-90
- [16] HOGENOVÁ, A., 2009. *Starost o duši*. 1. vydání. Praha: PedF UK. ISBN 978-80-7290-393-1
- [17] HOGENOVÁ, A., 2011. *Jsmo rozhovorem*. 1. vydání. Praha: PedF UK. ISBN 978-80-7290-526-3
- [18] HAVRDOVÁ, Z., a kol., 2010. *Hodnoty v prostředí sociálních a zdravotních služeb*. 1. vydání. Praha: FHS UK. ISBN 978-80-87398-06-7.
- [19] KOPŘIVA, K., 2011. *Lidský vztah jako součást profese*. 6. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-922-4.
- [20] MATOUŠEK, O., a kol., 2012. *Základy sociální práce*. 3. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0211-0.

- [21] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2003. *Bílá kniha v sociálních službách*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. [online]. [navštíveno 2016-06-06]. Dostupné z WWW: http://www.cekas.cz/oldweb/php/pdf/Bila_kniha_unor_2003.pdf
- [22] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2009. *Kritéria transformace, humanizace a deinstitucionalizace vybraných služeb sociální péče. Doporučený postup č. 3*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. [navštíveno 2016-06-06]. Dostupné z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7059/Doporučeny_postup_3_2009.pdf
- [23] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2013a. *Manuál transformace ústavů. Deinstitucionalizace sociálních služeb*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. ISBN 978-80-7421-057-0.
- [24] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2013b. *Rizika procesu transformace a deinstitucionalizace a systém jejich řízení*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. [online]. [navštíveno 2016-06-06]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/14038/rizika.pdf>
- [25] PATOČKA, J., 1988. *Péče o duši III*. Praha: Váhy. ISBN 80-86005-24-0
- [26] PATOČKA, J., 1999. *Péče o duši II*. Praha: Oikúmené. ISBN 80-86005-91-7
- [27] PELCOVÁ, N., 2001. *Vzorce lidství*. 1. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 80-85866-64-1.
- [28] SOKOL, J., 2007. *Moc, peníze a právo. Esej o společnosti a jejích institucích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-73800-66-6.

THE PROCESS OF TRANSFORMATION AND THE ISSUE OF “BEING AT HOME” IN HELPING PROFESSIONS

The contribution opens up the wider context of the issue of the claim of transformation in helping professions, explains the phenomenon of home and its importance in the life of a man in connection with separation claims in the living referent with notification of the possible pitfalls and habitual traps and the implementation of life as rich and original as possible.

TRANSFORMATIONSPROZESS UND PROBLEMATIK DES DAHEIMSEINS IN HELFENDEN BERUFEN

Die Beitrag eröffnet einen breiteren Kontext im Hinblick auf die Problematik des Anspruchs auf Transformation in einem helfenden Beruf. Er erklärt das Phänomen des Heimischwerdens und dessen Wichtigkeit im Leben eines Menschen in Anknüpfung an separate Ansprüche in Lebensreferenten, wobei er auf mögliche Klippen im gewohnten Übergriff aufmerksam macht.

PROCES TRANSFORMACJI I PROBLEMATYKA „ZADOMOWIENIA” W ZAWODACH SPOŁECZNYCH

W artykule przedstawiono szerszy kontekst problematyki prawa do transformacji w zawodach społecznych. Wyjaśniono też zjawisko domu i jego znaczenie w życiu człowieka w powiązaniu z prawem do usamodzielnienia się w ramach motywów ludzkiej egzystencji, przy jednoczesnym uwzględnieniu możliwych trudności pojawiających się w zwyczajowych działaniach człowieka podejmowanych w jego życiu i dążeniu do możliwie najgłębszego i oryginalnego życia.